

Актуальні проблеми реалізації фостерної моделі виховання в Україні:

1. Відсутність загальнодержавної бази даних дітей, що позбавлені батьківського піклування та мають потребу в усиновленні чи влаштуванні до прийомних сімей.

2. Відсутність загальнодержавної бази даних потенційних прийомних батьків.

3. Недостатність та неповнота підготовки фахівців для органів опіки й піклування.

4. Слабка правова база врегулювання існування форм сімейного утримання дітей-сиріт;

5. Низький рівень участі громадських організацій на регіональному рівні.

6. Недостатність фінансового забезпечення прийомних сімей з боку держави.

Таким чином, як показує міжнародна практика, фостерні сім'ї є дієвим засобом профілактики девіантної поведінки молоді. Однак нашій державі потрібно прикласти чимало зусиль аби фостерна модель виховання в Україні працювала дійсно ефективно.

Науковий керівник: д.ю.н., проф., Трубников В.М.

Література:

1. Statutory Instrument. 1991. No. 890 // www.opsi.gov.uk/si/si1991/Uksi19910890en_2.htm.

2. В Україні збільшується кількість дітей-сиріт, які виховуються в сім'ях [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=245772957&cat_id=244277212

3. Грищенко С. *Міжнародний досвід і практика у розвитку фостерінгу* // Вісник представництва EveryChild в Україні. - 2003. - №1. - С. 10-11.

4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2001. — № 2.

5. Прийомні (фостерні) родини [Електронний ресурс] / М.І. Синюшко // Режим доступу : <http://www.ua.ua.info/usynovleniye/article-10587-priyomni-fosterni-rodini/>

6. Фалалеева Ю. Семейная воспитательная группа как реализация права ребенка жить и воспитываться в семье // Право. Волгоград: Изд-во ВолГУ. - 2005. - Вып. 1. - С. 373-377.

7. Хрусталькова Н. Профессионально-замещающая семья - перспективная модель опеки // Alma Mater. - 2006. - N 6. - С. 43-49.

ДЕЯКІ ЗАУВАЖЕННЯ ДО РОЗДІЛУ ІІІ. «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ ТА СЛУЖБІ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ» ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА 2011-2015 рр.

Кагановська Тетяна Євгеніївна

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри,
декан юридичного факультету Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна,
Заслужений юрист України*

Ключові слова: Державна програма щодо запобігання і протидії корупції, Кодекс поведінки держслужбовця, державний службовець, кадрова політика, заходи, закон.

Успіх політичних і соціально-економічних реформ, що відбуваються в Україні, залежить від багатьох чинників і, насамперед, від ефективної роботи органів державної виконавчої влади всіх рівнів. Негативного впливу на встановлений законом порядок

функціонування державних структур та їхнього апарату завдає корупція. Вона підриває авторитет держави та її органів, дискредитує їх діяльність. Проявляється корупція у тому, що особа, уповноважена на виконання функцій держави, використовує надані їй повноваження для протиправного одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг на шкоду інтересам держави або громадян.

Корупція – складне соціальне явище, яке безпосередньо або опосередковано впливає на громадські цінності, мораль і державний лад, що проявляється як у протиправних діях (бездіяльності), так і в неетичних (аморальних вчинках), підриваючи віру в справедливість державних рішень, що приймаються.

Корупція суттєво впливає на формування державної влади в Україні. У виконавчій гілці влади це відбувається переважно шляхом оплати за призначення на посади, лобіювання участі у розподілі держзамовлень.

Найбільш небезпечним є прояв корупції у кадровій політиці на вищих щаблях виконавчої влади, оскільки це дає можливість керівнику вищого рівня створити цілу піраміду корумпованих відносин, яка буде пронизувати всю вертикаль влади. За показниками корумпованості Україна стабільно входить у групу світових «лідерів». Масштаби, специфіка здійснення і динаміка розповсюдження корупційних дій залежить від загального політичного, економічного і соціального стану держави. Період проведення соціально-правових і економічних реформ у суспільстві є сприятливим для розширення корупційних можливостей.

Для цього завжди існує низка причин:

- 1) економічна криза і політична нестабільність;
- 2) недосконалість законодавства, тобто тривала відсутність системи антикорупційних законів і підзаконних актів (в Україні неодноразово виносилися на обговорення проекти законів «Про конфлікт інтересів у діяльності публічних службовців» реєстраційний номер № 4420, «Про правила професійної етики на публічній службі та запобігання конфлікту інтересів» реєстраційний № 4420-1, «Про заходи державного фінансового контролю публічної служби» реєстраційний № 4472 та інші). Однак жоден із запропонованих законопроектів не був прийнятий.

Прийняття Закону «Про заходи запобігання і протидії корупції» № 3207-VI від 07 квітня 2011 року, на наш погляд, не повною мірою виконало поставлене завдання щодо боротьби з корупцією.

Корупція загрожує національній безпеці і суспільному ладу України, впливає на формування і діяльність владних інститутів, підриває довіру громадян до влади, ускладнює відносини України з іноземними державами. Тому необхідне проведення таких першорядних заходів:

- зменшення кількості «хабаромістких» функцій державного управління (видача ліцензій, довідок);
- забезпечення прозорості прийняття рішень за допомогою конкурсів, тендерів;
- чітке законодавче визначення процедур прийняття управлінських рішень;
- підвищення кримінальної відповідальності за корупційну діяльність;
- за скоєння корупційної дії повинні притягуватися не лише державні службовці нижчого рівня, але і високопосадовці, які скомпрометували себе корупційними діями;
- закріпити як корупційні в кримінальному законодавстві реально діючі форми лобізму, протекціонізму, спонсування з політичною метою й інші закриті корупційні технології.

На нашу думку, залишилося нагальним питання щодо прийняття Кодексу поведінки держслужбовця, в якому слід закріпити принципи державної служби, моделі поведінки держслужбовця в певних ситуаціях. Кодекс повинен відтворювати рекомендації щодо

правильних дій чиновника у випадку виникнення матеріальної зацікавленості і не допускати подвійного тлумачення.

Згідно з Державною програмою щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки (далі – Програма), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1240 аналіз доцільності та адекватності визначення заходів в межах відповідного розділу свідчить, що завдання і заходи (додаток 2 Програми) завданням і меті програми відповідають опосередковано, адже такі заходи є лише черговою спробою створити нормативні засади вирішення болючої проблеми.

Проведення запропонованих заходів дасть можливість розпочати усунення корупційних ризиків у сферах, що найбільш ними насичені, однак стверджувати про їх достатність чи недостатність буде доречним принаймні після того, коли

- антикорупційне законодавство буде реформовано відповідно до міжнародних стандартів;

- буде створено відповідні умови для ефективного застосування антикорупційного законодавства органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

- буде створено ефективну систему протидії корупції в усіх сферах діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на всіх рівнях; у системі правоохоронних органів;

- буде забезпечено відкритість та поінформованість громадськості про здійснення заходів щодо запобігання і протидії корупції;

- буде сформовано у суспільстві нетерпиме, негативне ставлення до корупції як суспільно-небезпечного явища;

- буде посилено взаємодію об'єднань громадян з органами державної влади і органами місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, забезпечено підтримку громадянським суспільством антикорупційних заходів, що здійснюються державою;

- буде зменшено обсяги тіньової економіки;

Варто також відзначити необхідність розробки додаткових заходів, таких як:

- Адміністративно-процедурний кодекс;

- Кодекс державної служби України;

- Правила етичної поведінки державного службовця;

- схвалення на підставі Правил етичної поведінки державного службовця окремих правил етичної поведінки для різних сфер державного управління, які б враховували специфіку відповідних сфер;

- прийняття законів, якими мають бути врегульовані питання конфлікту інтересів в діяльності державних службовців, державний фінансовий контроль публічної служби, внесення необхідних змін до процесуальних кодексів, виборчого законодавства, законодавства про проходження державної служби, прирівняних до неї служб (мілітаризованої тощо) та служби в органах місцевого самоврядування, про статус суддів, прокурорів тощо;

- запровадження комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня знань різних верств населення про особисту участь громадян у запобіганні та викритті фактів корупційних діянь, запровадження у загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах освітніх програм, тематичних занять з питань протидії корупції, і забезпечення проведення соціологічних досліджень у сфері запобігання та протидії корупції із залученням громадських організацій;

- схвалення окремого закону про декларування доходів, майна, видатків публічних службовців, який би передбачав обов'язковість оприлюднення інформації про доходи і витрати певних категорій службовців (наприклад, тих, які обіймають найвищі категорії посад); передбачити при цьому такі механізми перевірки поданих декларацій, які б дозволяли ефективно виявляти випадки незаконного збагачення;

- запровадження механізму захисту працівників публічного сектору, які інформують про діяльність, що може містити ознаки корупційних діянь; покласти на публічних службовців обов'язок повідомлення уповноважених органів або осіб про відомі їм факти вчинення корупційних діянь; підвищити рівень поінформованості службовців щодо необхідності відповідного інформування та механізми захисту інформаторів;

- забезпечення належного фінансування та організації регулярного навчання для публічних службовців з питань запобігання і протидії корупції, етики та доброчесності, зокрема – для службовців, що працюють у сферах з високими корупційними ризиками;

- схвалення окремого закону про участь громадськості у прийнятті рішень органами публічної влади, дія якого поширювалася б на процес ухвалення рішень парламентом, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

- запровадження програми інформування та просвіти громадян з питань запобігання і протидії корупції та передбачення належного фінансування їх реалізації; внесення зміни до законодавства про державні закупівлі, які б встановлювали відповідальність учасників за порушення вимог законодавства про закупівлі, передбачали механізми запобігання виникненню, виявлення та врегулювання конфлікту інтересів у сфері державних закупівель, запровадження електронних закупівель, включення антикорупційних положень до договорів про державні закупівлі та документів, що подаються учасниками на підтвердження їхньої відповідності кваліфікаційним вимогам, а також подальше приведення правового регулювання процедур державних закупівель у відповідність до стандартів Європейського Союзу тощо.

Будь-яке негативне явище неможливо побороти лише за допомогою прийняття певних актів законодавства, оскільки законодавство лише визначає механізми, форми, способи, сили і засоби протидії певному явищу, у даному випадку – корупції. Тому крім законодавчих заходів, необхідним є вжиття комплексу організаційних, інформаційних тощо заходів та їх фінансово-економічне забезпечення. Останнього в економічно слабкій державі завжди буде бракувати.

«Виділяти гроші на боротьбу з корупцією – те саме, що виділяти горілку на боротьбу з пияцтвом». Основна специфічна риса корупції як явища полягає у тому, що вона здебільшого продукує сама себе. Чим більш певною стане протидія корупції, тим більше фінансів буде вивільнятися для подальшого зміцнення цієї протидії.

І, зрештою, для належного виконання державної антикорупційної програми варто:

- зокрема підвищувати загальний рівень правової культури, повагу до прав і свобод людини, демократичних цінностей (принципу верховенства права!) серед політиків, бізнесменів та суспільства в цілому;

- усвідомлювати те, що викорінення корупції можливе лише із застосуванням кримінально караних заходів.

Збереження зазначених у Програмі тенденцій варто підкріпити прагненням політиків та державних службовців не використовувати посаду з метою особистого збагачення, здійснення належного контролю за діями чиновників з боку правоохоронних органів, щирим бажанням у вищого керівництва країни боротися з корупцією, удосконаленням національного законодавства з питань боротьби з корупцією, викоріненням звички населення все вирішувати за допомогою корупційних дій, належним внутрішнім контролем в органах влади тощо.

Список використаної літератури:

1. Державна програма щодо запобігання і протидії корупції на 2011-2015 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2011 р. № 1240 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1240-2011-%D0%BF>.